

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ

Γενικά χαρακτηριστικά

Τα αποθέματα ανήκουν στην κατηγορία του Ενεργητικού μιας οικονομικής μονάδας και είναι τα στοιχεία εκείνα τα οποία διατίθενται προς πώληση σύμφωνα με την εμπορική της δραστηριότητα ή χρησιμοποιούνται στην παραγωγική της διαδικασία. Πρόκειται στην ουσία για όλα τα αγαθά που σκοπεύουν να παραχθούν και να πωληθούν κατά τη συνήθη δραστηριότητα της επιχείρησης.

Τα αποθέματα αποτελούν ένα από τα βασικότερα θέματα που χρήζει καλής διαχείρισης και προσεγμένης πολιτικής από πλευράς μιας εμπορικής επιχείρησης, ακριβώς γιατί αποτελούν την κύρια δραστηριότητά της. Το ύψος των αποθεμάτων που θα πρέπει να διατηρεί πάντοτε στις αποθήκες της μια επιχείρηση βασίζεται σε υποκειμενικά κριτήρια της Διοίκησης και εξαρτάται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της επιχείρησης, όπως φύση των εμπορευμάτων, γεωγραφική περιοχή δραστηριότητας, χωρητικότητα αποθηκών κτλ.

Σε κάθε περίπτωση, αυτό που κάνει τη διαχείριση των αποθεμάτων τόσο σημαντικό θέμα για μια εμπορική επιχείρηση είναι το γεγονός ότι θα πρέπει να εξασφαλίζει ένα ελάχιστο επίπεδο ικανό να καλύψει οποιαδήποτε έκτακτη ζήτηση από πλευράς πελατών. Από την άλλη όμως, θα πρέπει το επίπεδο αυτό να μην καταλήγει σε υπεραποθεματοποίηση, ώστε να δαπανώνται περισσότερα κεφάλια για απόκτηση αποθεμάτων από όσα θα έπρεπε.

Είδη αποθεμάτων

Τα αποθέματα της επιχείρησης προέρχονται: α) από απογραφή, β) από αγορά, γ) από ιδιοπαραγωγή και δ) σε εξαιρετικές περιπτώσεις από εισφορά σε είδος, από ανταλλαγή ή από δωρεά. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, τα αποθέματα διακρίνονται στους εξής λογαριασμούς¹:

- Λογαριασμός 20: Εμπορεύματα, που αποτελούν αντικείμενο εμπορίας μόνο και δεν υφίστανται καμία αλλαγή ή επεξεργασία στη δομή και στη σύνθεση τους.
- Λογαριασμός 21: Στην κατηγορία των έτοιμων προϊόντων εντάσσονται όλα τα υλικά αγαθά που παράγονται, κατασκευάζονται ή συναρμολογούνται από την οικονομική μονάδα με σκοπό την πώλησή τους.

¹ Θεόδωρος Γ. Γρηγοράκος: «Ανάλυση – ερμηνεία του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου», 14^η έκδοση, Οκτώβριος 2009, σελ 430

- Λογαριασμός 22: Υποπροϊόντα είναι τα υλικά αγαθά που παράγονται μαζί με τα κύρια προϊόντα, σε διάφορα στάδια της παραγωγής, από τις ίδιες πρώτες ύλες. Εδώ εντάσσονται και τα υπολείμματα που περιλαμβάνουν τα υλικά κατάλοιπα της παραγωγικής διαδικασίας, δηλαδή τα υπολείμματα και η φύρα.
- Λογαριασμός 23: Παραγωγή σε εξέλιξη είναι οι πρώτες ύλες, βοηθητικά υλικά, ημιτελή προϊόντα και άλλα στοιχεία κόστους (εργασία, γενικά βιομηχανικά έξοδα κ.λπ.), τα οποία κατά τη διάρκεια της χρήσεως ή στο τέλος αυτής, κατά την απογραφή, βρίσκονται στο κύκλωμα της παραγωγικής διαδικασίας για κατεργασία.
- Λογαριασμός 24: Πρώτες και βοηθητικές ύλες είναι τα υλικά αγαθά που η επιχείρηση αποκτά με σκοπό τη βιομηχανική επεξεργασία ή τη συναρμολόγησή τους για την παραγωγή ετοιμών προϊόντων.
- Λογαριασμός 25: Αναλώσιμα υλικά είναι αυτά που η επιχείρηση αποκτά με προορισμό την ανάλωσή τους για συντήρηση του πάγιου εξοπλισμού της και γενικά για την εξασφάλιση των αναγκαίων συνθηκών λειτουργίας των κύριων και βοηθητικών υπηρεσιών της.
- Λογαριασμός 28: Είδη συσκευασίας είναι τα υλικά αγαθά που χρησιμοποιούνται από την επιχείρηση για τη συσκευασία εμπορευμάτων και παραδίνονται στους πελάτες μαζί με το περιεχόμενο τους.

Κατηγοριοποίηση αποθεμάτων

Η κατηγοριοποίηση των αποθεμάτων πραγματοποιείται ανάλογα με τον τρόπο της δημιουργίας τους και όχι με βάση τη φυσική τους μορφή, για αυτό και συχνά καλούνται ως «βασικοί τύποι αποθεμάτων»². Η διάκριση εμφανίζεται στις εξής τέσσερις κατηγορίες:

- **Το κυκλικό απόθεμα (cycle inventory)** είναι εκείνη η ποσότητα αποθέματος που αποκτάται και είναι απόλυτα συνυφασμένη με την ποσότητα προϊόντος που παρήγγειλε ο πελάτης. Ουσιαστικά δηλαδή είναι το απόθεμα που αποκτάται όπως διαμορφώνεται από τη ζήτηση που έχει στην αγορά εφόσον επικρατούν ομαλές συνθήκες. Όσο αυξάνεται το χρονικό διάστημα μεταξύ της ζήτησης και των παραγγελιών από τους πελάτες, τόσο αυξάνεται το κυκλικό απόθεμα που διατηρεί η επιχείρηση.

- **Το απόθεμα ασφαλείας (safety stock inventory)** είναι ένα απόθεμα το οποίο σχηματίζεται και κρατείται από τις επιχειρήσεις με σκοπό την εξυπηρέτηση των πελατών τους όποτε και αν το χρειαστούν. Πρόκειται δηλαδή για το *επιπλέον* απόθεμα που κρατείται για λόγους ασφαλείας, με αποτέλεσμα να ικανοποιούνται ταυτόχρονα πιθανά προβλήματα έλλειψης

²<http://el.wikipedia.org/>

ανταλλακτικών και εξαρτημάτων, περιπτώσεις που οι προμηθευτές δεν αποστέλλουν επαρκείς ποσότητες, όταν δεν παραδίδουν τα προϊόντα στις συμφωνημένες ημερομηνίες, όταν υπάρχουν προβλήματα ποιοτικής φύσεως ή όταν έχουν υποστεί βλάβες και χρειάζονται διορθώσεις και τροποποιήσεις. Στις περιπτώσεις που εμφανιστούν αυτά τα προβλήματα, το απόθεμα ασφαλείας διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία της οικονομικής μονάδας. Η δημιουργία του αποθέματος ασφαλείας μια εταιρείας μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους: είτε να πραγματοποιήσει παραγγελίες νωρίτερα από ότι χρειάζεται πραγματικά είτε να παραγγείλει ποσότητες μεγαλύτερες από αυτές που χρειάζονται στην πραγματικότητα.

- **Το απόθεμα αναμονής (anticipation inventory)** είναι το απόθεμα που θα καλύψει ανάγκες ζήτησης από πελάτες κατά τη διάρκεια μιας περιόδου, όταν υπάρχουν αρκετές αυξομειώσεις στη ζήτηση, που είναι μη αναμενόμενες. Όταν οι οικονομικές μονάδες διατηρούν απόθεμα αναμονής, τότε δεν είναι αναγκασμένες να αυξάνουν ή να μειώνουν την παραγωγή τους, γιατί διαθέτουν ένα επιπλέον απόθεμα που «αναμένει» έκτακτη ζήτηση.

- **Το απόθεμα σε κίνηση (pipeline inventory)** περιλαμβάνει τα αποθέματα που βρίσκονται σε «κίνηση», δηλαδή έχουν παραγγελθεί από τον προμηθευτή αλλά δεν έχουν παραληφθεί από την επιχείρηση. Προφανώς, μαθηματικά είναι η μέση ζήτηση αποθεμάτων που λαμβάνει χώρα κατά το διάστημα της παραλαβής δύο διαδοχικών παραγγελιών. Συχνά καλούνται και «αποθέματα σε μεταφορά», αναφερόμενα κυρίως στα εμπορεύματα που μετακινούνται από τη μια εγκατάσταση στην άλλη. Σε αυτή την περίπτωση, περιλαμβάνονται στην έννοια του κυκλικού αποθέματος.

- **Τα εποχιακά αποθέματα**³ που διατηρούνται επιπλέον των κανονικών για επιχειρήσεις που έχουν αυξημένη ζήτηση στα αγαθά τους συγκεκριμένες χρονικές περιόδους στη χρήση.

- **Τα νεκρά αποθέματα** καλούνται αυτά για τα οποία δεν υπάρχει ζήτηση από την αγορά και ενδεχομένως να έχουν υποστεί και απαξίωση λόγω φθοράς, παλαιότητας ή τεχνολογικής εξέλιξης. Προφανώς, κάθε επιχείρηση θα πρέπει να περιορίζει, αν όχι να εξαλείφει, τέτοιου είδους αποθέματα από τις αποθήκες της.

- **Αποθέματα που διατηρούνται για άλλους λόγους**⁴, όπως για απόκτηση εκπτώσεων από προμηθευτές λόγω παραγγελίας μεγαλύτερων ποσοτήτων, για κάλυψη ευκαιριών από ανερχόμενη και μη αναμενόμενη ζήτηση πελατών, πέρα από το απόθεμα ασφαλείας κτλ.

³Δημήτριος Εμίρης, αναπληρωτής καθηγητής, εργασία «Συστήματα αποθεμάτων», Πειραιάς 2012, σελ 6

⁴Δημήτριος Εμίρης, αναπληρωτής καθηγητής, εργασία «Συστήματα αποθεμάτων», Πειραιάς 2012, σελ 6